

Вимірювання рівня інтелектуального розвитку незалежно від впливу факторів оточуючого середовища

Мета роботи: ознайомлення з “Культурно – вільним тестом інтелекту – CF2A” Р.Б.Кеттелла і А.К.Кеттелла, розробленого для вимірювання флюїдного інтелекту.

Оснащення: стимульний матеріал тесту, бланк відповідей, секундомір.

CF2A (Р.Б.Кеттелл, А.К.Кеттелл), призначений для виміру так званого «чистого» чи флюїдного інтелекту.

На думку Кеттелла, виділюваний за допомогою факторного аналізу показник загального інтелекту (IQ) являє собою суцільно статистичне поняття [28].

Психологічний зміст він має тільки в тому випадку, якщо розглядаються два складових фактори, позначені Р.Кеттеллом як загальний флюїдний фактор і загальний кристалічний фактор. Флюїдний інтелект формується переважно під впливом біологічних визначників (детермінант). В індивідуальному розвитку імовірноше всього з 2-3 років життя починає розвиватися загальна інтелектуальна здатність, не зв'язана з засвоєнням яких-небудь специфічних навичок і чи умінь розвитком якої-небудь окремої сторони психіки (сенсорної, моторної).

Флюїдні здатності в плані логічних операцій охоплюють розуміння основних видів взаємозв'язку: частина-ціле; розуміння подібності; причинного зв'язку; дедукцію; індукцію; просторове сприйняття, виділення взаємин між об'єктом, що спортсмен здатний сприймати і яким здатний маніпулювати.

Дані, отримані в ході дослідження флюїдного інтелекту, показують рівень пристосування до нових ситуацій.

Методика підрозділена на чотири субтесту, кожний з який має свою назву і виявляє окрему сторону інтелектуальних здібностей.

Існує три модифікації даного тесту по віковому принципі: CF-1 для дітей 4-6 років, CF-2 для дітей старше 6 років і звичайних дорослих, CF-3 для студентів ВНЗ і особливо обдарованих дорослих. Методика підрозділена на чотири субтесту, кожний з який має свою назву і виявляє окрему сторону інтелектуальних здібностей.

Субтест 1. «Доповнення». Містить 12 задач, що зростають по труднощам. Кожна задача являє собою послідовність 3 фігур, що змінюються по визначеній ознаці. Випробуваний повинний знайти закономірність зміни і з 5 варіантів відповідей вибрати тільки 1, що доповнить ряд. Час на рішення всіх задач – 3 хвилини. Виявляє рівень розвитку таких флюїдних здібностей, як:

- Зростання розміру фігур;
- Зміна кількості елементів фігур;
- Зміна комбінації названих закономірностей.

Субтест 2 «Класифікація». Містить 14 задач, що зростає труднощів, кожна задача – це ряд з п'яти фігур, у яких чотири з них об'єднані визначеною ознакою. Від випробуваного потрібно знайти ту єдину фігуру, що відрізняється від інших. Час рішення 3 хвилини.

Цей субтест виявляє рівень флюїдних здібностей визначення загальних рис і особливостей фігур по таких ознаках, як:

- Форма;
- Кількість;
- Просторові відносини між елементами фігур.

Субтест 3. «Матриця». Складається з 12 задач. Випробуваному потрібно знайти закономірність, відповідно до якої об'єднати 3 фігури і серед 5 варіантів відповідей знайти ту фігуру, що завершує цю закономірність, тобто правильно виконати матрицю. Однак специфіка цих задач полягає в тому, що закономірності можуть бути виявлені тільки при аналізі матриці тільки по чи горизонталі по вертикалі і діагоналі. Ознаки, що лежать в основі побудови задач серії це: кількість, колір, розмір, форма, просторове співвідношення елементів, а також комбінації перерахованих ознак. Час рішення 3 хвилини. За результатами субтеста 3 можна судити про рівень розвитку флюїдних здібностей, що визначають закономірності побудови об'єктів.

Субтест 4. «Топологія » чи «Умови». Складається з 8 задач зростаючої труднощів. Випробуваний повинний відзначити « . » один з 5 даних на вибір малюнків

з дотриманням умов, заданих за зразком, запропонувавши при цьому перестановку фігур спочатку розташованих у визначеному порядку. Час рішення 2,5 хвилини.

Цей субтест виявляє рівень флюїдних здібностей:

- Відтворення еталонних просторових відносин елементів – символів, тобто здатності виконувати визначені умови
- Уміння виділяти взаємини між об'єктами.

Результативність виконання завдань по субтестам оцінюється сирими балами (одне вірне рішення – 1бал), які переводяться через спец. таблиці [див. 28. - С.20-22.; 267-278] в нормированні бали. При оцінці результатів, використовується шкала Векслеру:

ДВР – дуже високий рівень (130-145);

ВР – високий рівень (120 -129);

ГН – гарна норма (110-119);

СР – середній рівень (100-109);

НР – низкий рівень (90-99);

ПЗ – погранична зона (80-89).

Контрольні питання

1. Методи вивчення здібностей та їх характеристика.
2. Психологічна діагностика і корекція інтелектуального розвитку учнів.
3. “Культурно–вільний тест інтелекту – CF 2A” Р.Б.Кеттелла. Цілі і завдання.
4. Процедура проведення “Культурно–вільного тесту інтелекту – CF 2A” Р.Б.Кеттелла.
5. Обробка і представлення результатів “Культурно–вільного тесту інтелекту – CF 2A” Р.Б.Кеттелла.

Рекомендована література

1. Ахмеджанов Э.Р. Психологические тесты. – М., 1996, С. 246 – 263.

2. Бирюков С.Д., Ходакова Е.Ю. Флюидный интеллект как предиктор успешности обучения // Интеллект и творчество: Сб. научных трудов. - М.: ИП РАН, 1999. – С. 66-78.
3. Бурлачук А.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – СПб., 1999, С. 11 – 12; 154 – 155.
4. Общая психодиагностика. – М., 1987, С. 135 – 154.
5. Собчик Л.Н. Психодиагностика. Методология и методы. – М., 1990, С. 65 – 68.
6. Практикум по экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А.А.Крылова. – СПб., 1997, С. 127 – 133.